

ZÁKON O URYCHLENÍ VYUŽÍVÁNÍ OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE

Alena Chaloupková, Aleš Mácha

Dne 1. srpna 2025 nabyl účinnosti nový zákon č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie). Tento článek popisuje, co je obsahem tohoto zákona, se zaměřením zejména na problematiku vymezování tzv. akceleračních oblastí.

Dne 1. srpna 2025 nabyl účinnosti nový zákon č. 249/2025 Sb., o urychlení využívání některých obnovitelných zdrojů energie a o změně souvisejících zákonů (zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie, dále jen **ZOZE**), který provádí vybraná ustanovení směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, ve znění směrnice (EU) 2023/2413 (dále jen **směrnice RED III**).

Tato směrnice byla v roce 2023 významněji změněna mj. za účelem dosahování cílů EU v oblasti snižování emisí skleníkových plynů, s nimiž úzce souvisí i podpora využívání obnovitelných zdrojů energie (dále jen **OZE**). Mimo jiné zde unijní zákonodárce cílí na zjednodušení souvisejících povolenacích postupů. Nový zákon transponuje právě ta nová ustanovení směrnice RED III, která mají vliv na povolování záměrů pro využití OZE, čímž navazuje na obecnější trend snah o usnadnění anebo zrychlení jejich povolování.

Hlavním nástrojem, který ZOZE do českého právního řádu zavádí, jsou akcelerační oblasti, ve kterých lze povolovat záměry pro využití OZE ve zrychleném režimu. Záměrem pro využití OZE se přitom podle § 2 ZOZE rozumí nejen výroby elektřiny samotné (např. větrné nebo fotovoltaické elektrárny), ale také jejich připojení k distribuční, přenosové nebo přepravní soustavě, související zařízení pro ukládání vyrobené energie (bateriová úložiště), související dopravní a technická infrastruktura, popř. i jiná opatření sloužící k vyloučení nebo zmírnění nepříznivých dopadů výroby do území (např. související terénní úpravy).

I záměry pro využití OZE musí být v souladu s územně plánovací dokumenta-

cí, pokud se neumísťují v nezastavěném území v režimu § 122 zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon (dále jen **stavební zákon**) – i v takovém případě však nesmí územně plánovací dokumentace tyto záměry vylučovat. Premisou tvorby ZOZE proto bylo, aby se akcelerační oblasti vymezovaly pouze tam, kde je z hlediska územního plánování možné tyto záměry realizovat. Proto je také vymezování akceleračních oblastí úzce spojeno s problematikou územního plánování a nástroji územního plánování. Pro vymezování akceleračních oblastí jsou použity tři nástroje územního plánování: jde o Politiku územního rozvoje ČR pro vymezování tzv. nezbytných oblastí [§ 2 písm. b) ZOZE], územně plánovací dokumentaci pro vymezování akceleračních oblastí [§ 2 písm. c) ZOZE] a územní opatření pro stanovení podmínek a zmírňujících opatření.

Nezbytné oblasti jsou oblasti vymezené s ohledem na potenciál pro výrobu energie z OZE. Tyto oblasti se vymezují v rozsahu významném pro splnění vnitrostátních příspěvků České republiky k celkovému cíli Evropské unie v oblasti OZE stanovených Vnitrostátním plánem České republiky v oblasti energetiky a klimatu. Samy o sobě neumožňují zrychlený režim pro povolování záměrů pro využití OZE, ale pouze stanoví rámec pro další vymezování akceleračních oblastí – akcelerační oblasti se musí vždy nacházet uvnitř nezbytných oblastí (§ 4 odst. 1 ZOZE). Nezbytné oblasti byly vymezeny Změnou č. 9 Politiky územního rozvoje ČR, a to jako dvě nové specifické oblasti, jedna pro energii slunečního záření (SOB10) a jedna pro energii větru (SOB11).

V rámci nezbytných oblastí budou prostřednictvím územně plánovacích dokumentací (územním rozvojovým plánem,

zásadami územního rozvoje a územním plánem nebo jejich změnou) vymezeny akcelerační oblasti. Akcelerační oblasti se v územně plánovacích dokumentacích vymezí jako plochy nebo koridory (§ 5 odst. 1 ZOZE). To mimo jiné znamená, že postup vymezování akceleračních oblastí se bude řídit stavebním zákonem. Dále to také znamená, že to, zda akcelerační oblast bude v příslušné územně plánovací dokumentaci vymezena, závisí na orgánu příslušnému k jejímu schválení (vládě v případě územního rozvojového plánu, zastupitelstvu kraje v případě zásad územního rozvoje a zastupitelstvu obce v případě územního plánu). ZOZE ani jiný předpis nestanoví povinnost akcelerační oblasti vymezit. Nicméně bude-li akcelerační oblast v nadřazené územně plánovací dokumentaci vymezena, je i v této části nadřazená územně plánovací dokumentace závazná pro navazující územně plánovací dokumentaci.

Zrychlení povolování v akceleračních oblastech je umožněno s ohledem na to, že záměry v nich povolované by neměly mít významné negativní vlivy na životní prostředí, vychází se tedy mj. z předpokladu, že pro ně nebude nutné provést posouzení vlivů na životní prostředí (EIA). Tohoto stavu má být dosaženo (1) výběrem území, ve kterém budou záměry pro využití OZE v minimálním konfliktu s ochranou jiných veřejných zájmů, a (2) stanovením podmínek a zmírňujících opatření, které musí záměry pro využití OZE splňovat, aby byl jejich vliv v území ještě více omezen. Podmínky a zmírňující opatření mají být stanoveny předem již při vymezování akcelerační oblasti, a to individuálně s přihlédnutím k vlastnostem území (limitům jeho využití) a druhu OZE, pro jehož využití se akcelerační oblast vymezuje.

S výjimkou případů podle § 22 ZOZE (tj. zvláštní případ vymezení akcelerační oblasti bez územního opatření) bude proto pro akcelerační oblast vždy vydáno územní opatření o podmínkách a zmírňujících opatřeních (§ 6 až 21 ZOZE), které je územním opatřením podle stavebního zákona [srov. § 61 písm. e) stavebního zákona]. To znamená, že i na pořízení územního opatření se aplikují ustanovení stavebního zákona (§ 127 a 128 stavebního zákona).

Účelem územního opatření je zajistit naplnění podmínek pro ochranu jiných veřejných zájmů tak, aby při jejich splnění bylo vysoce pravděpodobné povolení záměru pro využití OZE v akcelerační oblasti. Územní opatření je pořizováno zásadně společně s územně plánovací dokumentací, neboť bez vydaného územního opatření se nemůže jednat o akcelerační oblast s výhodami, které má pro investory přinést (s výjimkou případu podle § 22 ZOZE). Tomu odpovídá i právní úprava ZOZE, která stanoví, že některé kroky při pořízení územně plánovací dokumentace jsou shodné s kroky a postupy pro pořízení územního opatření. Jde např. o jedno vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území a o jedno společné jednání a veřejné projednání pro oba dokumenty zároveň (§ 12 ZOZE).

Obsahem územního opatření je určení druhu nebo druhů OZE, pro které se akcelerační oblast vymezuje, a dále podmínky a zmírňující opatření pro povolení, provedení nebo užívání záměrů pro využití druhu nebo druhů OZE, pro které je oblast vymezována. Tyto podmínky a zmírňující opatření slouží k zajištění ochrany veřejných zájmů podle jiných právních předpisů, včetně podmínek a zmírňujících opatření stanovených za účelem zmírnění dopadů na životní prostředí a případně i jiné veřejné zájmy.

Stanovení podmínek a zmírňujících opatření již v této koncepční fázi povolovacího procesu vede k tomu, že územní opatření v tomto smyslu „nahrazuje“ vybrané správní úkony vydávané podle zákona o ochraně přírody a krajiny (z oblasti ochrany ptáků, zvláště chráněných druhů, krajinného rázu atd.), lesního zákona a vodního zákona. Ve vztahu k odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu a z pozemků určených k plnění funkcí lesa má obsahovat podmínky, za kterých lze v jednotném environmentálním stanovisku (dále jen **JES**) vydat souhlas s odnětím. Tímto způsobem je rozšířen okruh otázek, které budou vyřešeny již ve fázi územního plánování (při vymezení akcelerační oblasti) a není tedy nutné řešit je na projektové úrovni.

Záměry pro využití OZE v akceleračních oblastech musí být vždy v souladu s územním opatřením, v opačném případě by nebylo možné je povolit (§ 193 a 195 stavebního zákona). Tento soulad bude ověřen nejen stavebním úřadem, ale také vždy již po podání žádosti o JES. Následně proběhne prověření podle § 28 ZOZE, zda lze uplatnit výjimku z povinnosti posouzení vlivů záměru na životní prostředí (EIA), a pak lze přistoupit k vydání samotného JES, které však zpravidla obsahuje již jen ty správní úkony, které nebyly „nahrazeny“ územním opatřením.

Stavební úřad rozhodne o žádosti o povolení záměru pro využití OZE v akcelerační oblasti do 60 dnů ode dne zahájení řízení (§ 31 ZOZE).

Vymezování akceleračních oblastí v územně plánovací dokumentaci zajišťuje účast samospráv na vymezování těchto oblastí i účast veřejnosti, což ostatně požaduje i směrnice RED III. Jedná se proto o nejvhodnější nástroj, který se v této souvislosti nabízí. Přesto však vymezování akceleračních oblastí nebude jednodu-

chým procesem a představuje tedy novou výzvu. Bude vyžadována užší spolupráce pořizovatelů územně plánovacích dokumentací s autorizovanými osobami i dotčenými orgány z oblasti ochrany životního prostředí a také změna dosavadního přístupu vyvolaná požadavkem na stanovení specifických podmínek a zmírňujících opatření předem při vymezení akcelerační oblasti, nikoli až ve vztahu ke konkrétnímu záměru.

Úprava postupu vymezování akceleračních oblastí a povolování záměrů v nich představuje hlavní náplň ZOZE. Vedle něj obsahuje ZOZE v návaznosti na požadavky směrnice RED III také zvláštní úpravu týkající se ochrany ptáků a zvláště chráněných druhů živočichů mimo akcelerační oblasti (§ 32 ZOZE) a novou úpravu povolení záměru fotovoltaické elektrárny s výkonem do 100 kW uplynutím lhůty (§ 33 ZOZE).

Vedle toho došlo přijetím ZOZE i ke změnám v několika dalších předpisech. Z větší části jde o změny pouze legislativně technické, které zajišťují odpovídající odraz nové právní úpravy týkající se akceleračních oblastí ve stávajících právních předpisech, a to včetně stavebního zákona (reflektující např. zavedení nového druhu územního opatření). Dále byly provedeny dílčí úpravy v oblasti vydávání JES a do zákona o podporovaných zdrojích energie byla doplněna nová právní úprava zavádějící poplatky obcím za výrobu elektřiny ve větrných elektrárnách.

*JUDr. Alena Chaloupková, Ph.D.
Legislativní odbor
Ministerstvo životního prostředí*

*JUDr. Aleš Mácha, Ph.D.
Legislativně právní odbor
Ministerstvo pro místní rozvoj*

ENGLISH ABSTRACT

The Act on Accelerating the Use of Renewable Energy Sources, by Alena Chaloupková, Aleš Mácha

A new Act No. 249/2025 Coll., on the Accelerating the Use of Certain Renewable Energy Sources and on Amendments to Related Acts (the Act on the Accelerating the Use of Renewable Energy Sources), entered into force on 1 August 2025. This article describes the contents of this Act, with a particular focus on the issue of delimiting so-called acceleration areas.